

ชัยชนะ หินอ่อน : คนตรีในพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่

ROYAL COURT MUSIC OF CELEBRATORY CEREMONY FOR THE NEWBORN PRINCES AND PRINCESSES อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.พรประพิตร เผ่าสวัสดิ์, ๒๐๕ หน้า

งานวิจัยเรื่องคนตรีในพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ศึกษาองค์ประกอบทางดนตรีและวิเคราะห์ทำนองहेกล่อมในพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลเอกสารทางประวัติศาสตร์ วิเคราะห์ทำนองहेกล่อมที่ได้บันทึกไว้โดยอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน รวมทั้งเจ้าหน้าที่วงเครื่องประโคม

ผลการศึกษาพบว่า มีหลักฐานแสดงถึงพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นราชธานี เมื่อพระอัครมเหสีทรงพระครรภ์และเมื่อมีพระสุติกาลของราชกุมาร อีกทั้งยังปรากฏว่าได้มีการตราพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ไว้ในกฎหมายเทียรบาล ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์พระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ได้รับการสืบทอดและบัญญัติไว้ในกฎหมายตราสามดวงโดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช การहेกล่อมโดยวงขับไม้ประกอบพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ปรากฏเป็นครั้งสุดท้ายในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันชัดเจนว่ามีใช้ครั้งแรกในสมัยใด

คนตรีในพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่มี ๓ วงคือ วงประโคมแตรสังข์ ใช้บรรเลงประกอบในช่วงแรกเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินถึงพระที่นั่งและบรรเลงประโคมช่วงที่สองเมื่อทรงหลั่งน้ำพระมหาสังข์ ขลิบพระเกศา และขณะที่พราหมณ์ออกแว่นเวียนเทียน วงปี่พาทย์พิธีใช้บรรเลงประกอบพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ในช่วงที่หนึ่งและช่วงที่สองเพื่อสื่อความเป็นสิริมงคลในพระราชพิธี เป็นการอำนวยความสะดวกให้มีความสุข วงขับไม้ใช้บรรเลงในพระราชพิธีเพื่อเป็นการขับกล่อมพระบรมมให้กับพระราชมาร

ผลการวิจัยทำนองहेกล่อมพบประเด็นสำคัญคือทำนองคนตรีที่ใช้ในการहेกล่อมนั้นประกอบด้วยวรรคทำนองที่ยาว อยู่ในจังหวะช้าปานกลาง มีการตกแต่งเสียงด้วยระดับเสียงต่าง ๆ ตามหลักคีตศิลป์ไทย และมีเครื่องดำเนินทำนองประกอบการขับคือ ซอสามสายและบันแซะว การดำเนินทำนองของผู้ขับทำนองहेกล่อมและผู้สีซอสามสายนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กัน ผู้สีซอสามสายจะต้องคำนึงทางขับเป็นหลัก ในการดำเนินทำนองของซอสามสายในช่วงระหว่างการขับจะต้องดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน แต่ในขณะเดียวกันผู้สีซอสามสายสามารถที่จะประดิษฐ์ทำนองที่มีความแตกต่างให้เหมาะสมกับช่วงของทำนองขับเพื่อให้เกิดความวิจิตรทางด้านทำนองเพลงจนจบกระบวนการहेกล่อม

4787031635 : MAJOR THAI MUSIC.

KEY WORD : ROYAL COURT MUSIC / CELEBRATORY CEREMONY / SAW SAM SAI

NEWBORN PRINCES AND PRINCESSES. ADVISOR : DR. PORNPRAPIT
PHOASAVADI, 209 pp.

This research is entitled "Royal Court Music of Celebratory Ceremony for the Newborn Princes and Princesses". It aims to investigate the historical data, musical components, and the melodies that were performed and vocalized as lullaby during the last part of the ceremony.

The historical investigation led to a discovery of important evidence that recorded the celebratory ceremony of the newborn princes and princesses. The celebratory ceremony was dated back to the Ayuthaya period and was appeared in the Royal Decree. In the Rattanakosin period, King Rama I passed the royal decree to include the royal celebration as one of the mandatory royal ceremonies. There is evidence showing that the royal lullaby was performed for the last time to accompany the royal celebration of Prince Prachadhipoksakdhidej's one-month birthday anniversary during the reign of King Chulalongkorn. The date of the first royal ceremony of newborn princes and princesses which was accompanied by Wong Khab Mai was unknown.

There are three kinds of ensembles accompanying the royal celebration: (1) Wong Prakom Sankha accompanying the first and second section of the ceremony when the King arrived and began to cut the prince's hair, (2) Wong Pipat Pithee accompanying the first and the second section of the ceremony, (3) Wong Khab Mai appeared in the third part of the ceremony to accompany the royal lullaby. The musical analysis shows that the royal lullaby melodies are performed in slow tempo. Each phrase is long. The royal lullaby is accompanied by Wong Khab Mai, which consists of Saw Sam Sai and Ban Daw. The melodies of Saw Sam Sai and the vocal melodies are interacted in harmony. The Saw Sam Sai player must follow the vocalist and progress in the same manner with the vocalist, although the Saw Sam Sai player can add appropriate elaborations to emphasize aesthetics and artistic expressions.